

Prof. Univ. Dr.
Iuliana POPOVICI
Facultatea de Farmacie
UMF „Gr.T. Popa” Iași

Prof. Univ. Dr.
Dumitru LUPULEASA
Facultatea de Farmacie
UMF „C. Davila” București

TEHNOLOGIE FARMACEUTICĂ

**Volumul 1
Ediția a V-a**

- Tehnologie farmaceutică generală
- Forme farmaceutice ca sisteme disperse omogene
- Forme farmaceutice sterile

POLIROM
2024

Cuprins

Lista autorilor	7
Conținutul tratatului de <i>Tehnologie farmaceutică</i>	9
Mulțumiri	19
Introducere la ediția a V-a	21
Abrevieri în limba română	23
Abrevieri pentru denumiri în limbi străine	25

PARTEA I

Tehnologie farmaceutică generală

CAPITOLUL I

Evoluția medicamentului și a actului farmaceutic (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Farm. Dr. Emanuela Antoneta Popa)	29
1. Perioada empirică, religioasă	29
2. Perioada filozofică	30
3. Perioada experimentală	31
4. Perioada științifică	32
5. Actul farmaceutic pe teritoriul Țărilor Române	33
6. Evoluția medicamentului industrial	33

CAPITOLUL II

Definiția, obiectivele și importanța Tehnologiei farmaceutice (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici)	38
--	----

CAPITOLUL III

Noțiuni generale despre medicament (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Farm. Dr. Emanuela Antoneta Popa)	41
---	----

Remedii, medicamente, forme farmaceutice .....

1. Definiția și componentele medicamentului	41
2. Criterii moderne de clasificare a medicamentelor	44
2.1. Concepția terapeutică	44
2.2. Originea, natura și compoziția materiilor prime	44
2.3. Toxicitatea	45
2.4. Modul de formulare	46
2.5. Gradul de dispersie	48
2.6. Repartizarea dozelor de substanță medicamentoasă în forma farmaceutică	49
2.7. Operațiile farmaceutice	49
2.8. Starea fizică de agregare	49
2.9. Compoziția	49
2.10. Modul de prescriere și de eliberare	49
2.11. Calea de administrare	49
2.12. Specificitatea acțiunii terapeutice	50
2.13. Sistemul ATC	50
2.14. Locul de acțiune și eliberare a substanței medicamentoase	51
3. Produse parafarmaceutice	54
3.1. Produse de parfumerie, înfrumusețare și igienă corporală	54
3.2. Produse dietetice, produse alimentare destinate copiilor și bătrânilor	54
3.3. Accesorii	54
3.4. Produse de uz domestic și rural	54

Materii prime farmaceutice .....

1. Substanțe medicamentoase	56
1.1. Toxicitatea	56
1.2. Acțiunea farmacologică	57
1.3. Natura materiilor prime	57
1.4. Originea materiilor prime	57

2. Substanțe auxiliare	58
3. Materiale de condiționare-ambalare	60
4. Legislații, cerințe, testarea și etichetarea materiilor prime	60
4.1. Legislații și cerințe pentru materiile prime	60
4.2. Testarea materiilor prime	61
4.3. Clasificarea și etichetarea materiilor prime	61
4.4. Fișa cu date privind siguranța materiei prime	61
4.5. Manipularea substanțelor	62
4.6. Niveluri de expunere ocupațională	63
CAPITOLUL IV	
Crearea de medicamente	65
<i>Prepararea și eliberarea medicamentelor în farmacie</i> (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Ileana Cornelia Cojocaru)	
1. Monopolul farmaceutic	65
2. Prescrierea, prepararea și eliberarea medicamentelor în farmacie	65
2.1. Prescrierea medicamentelor	66
2.2. Prepararea medicamentelor în farmacie	68
2.3. Eliberarea medicamentelor din farmacie	77
2.4. Relațiile farmacistului cu pacientul	78
<i>Cercetarea, dezvoltarea și fabricația medicamentelor în industrie</i> (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa, Prof. Univ. Dr. Lăcrămioara Ochiuz)	
1. Cercetarea și dezvoltarea de medicamente	84
1.1. Cercetarea și prepararea substanței medicamentoase	84
1.2. Dezvoltarea unui medicament	85
2. Realizarea în faza-pilot a medicamentelor	106
2.1. Rolul pilotului	106
2.2. Structura și responsabilul de pilot	106
2.3. Plasarea stației-pilot în întreprinderea de medicamente	107
2.4. Spațiile și echipamentele de studiu pentru pilot	107
2.5. Personalul serviciului-pilot	108
2.6. Organizarea studiilor-pilot	109
2.7. Fabricarea primelor loturi de medicamente	109
2.8. Rolul serviciului-pilot în modificarea tehnologiilor existente	109
2.9. Rolul pilotului în studierea unui nou material	110
3. Fabricația (producția) industrială a medicamentelor	111
3.1. Definiția, structura și caracteristicile industriei farmaceutice	111
3.2. Concepția globală a unei întreprinderi farmaceutice	112
3.3. Elemente care generează calitatea medicamentelor	113
4. Condiționarea medicamentelor	131
4.1. Definiție și condiții generale	131
4.2. Compoziția, proprietățile și utilizările materialelor de condiționare-ambalare	132
4.3. Tipuri de recipiente și articole de condiționare primară	163
4.4. Ambalarea medicamentelor	165
5. Depozitarea medicamentelor	165
6. Supravegherea medicamentelor	166
<i>Compatibilitatea, stabilitatea și conservarea medicamentelor</i> (Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa, Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Victoria Hirjău)	
1. Compatibilitate și incompatibilitate	168
1.1. Definiție și generalități	168
1.2. Interacțiuni farmaceutice	169
1.3. Interacțiuni terapeutice (fiziologice)	172
1.4. Posibilități de rezolvare a incompatibilităților	174
2. Stabilitate și instabilitate	174
2.1. Definiție și generalități	174
2.2. Cauzele instabilității medicamentelor	175
2.3. Factori care influențează degradarea medicamentelor	179
2.4. Perioada de valabilitate	180
2.5. Posibilități de stabilizare a medicamentelor	182
2.6. Supradozarea medicamentelor	186
3. Conservarea medicamentelor	186
3.1. Definiție și generalități	186
3.2. Conservanți antimicrobieni	186
3.3. Controlul microbiologic al medicamentelor	187
3.4. Metode de evitare a alterării medicamentelor	187
CAPITOLUL V	
<i>Asigurarea calității medicamentelor</i> (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Farm. Dr. Emanuela Antoneta Popa)	
1. Definiție și generalități	190
2. Asigurarea calității medicamentelor în farmacie. Recomandări de Bună Practică Farmaceutică (BPF)	191
3. Asigurarea calității medicamentelor fabricate în industrie. Recomandări de Bună Practică de Fabricație (BPF)	191

4. Controlul calității	192
5. Texte legislative	194
6. Caracteristicile procedeelelor de analiză	197
7. Validarea analitică	197
CAPITOLUL VI	
Marketingul medicamentelor (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici)	199
CAPITOLUL VII	
Administrarea medicamentelor. Biofarmacie. Biodisponibilitate (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa, Prof. Univ. Dr. Lăcrămioara Ochiuz)	202
<i>Căile de administrare a medicamentelor</i>	202
1. Calea orală	202
2. Căile parenterale	203
3. Căile transmucozale	204
3.1. Căile mucoaselor buco-faringiene	204
3.2. Calea rectală	205
3.3. Calea vaginală	205
3.4. Calea uretrală	205
3.5. Calea nazală	205
3.6. Calea oftalmică	205
3.7. Calea auriculară	205
3.8. Calea pulmonară	205
4. Calea cutanată	205
<i>Transformarea medicamentelor în organism. Biofarmacie</i>	207
1. Etapele transformării medicamentelor. Bazele farmacocinetice	207
1.1. Faza biofarmaceutică	208
1.2. Faza farmacocinetică	208
1.3. Faza farmacodinamică	210
2. Mijloace și concepte ale biofarmaciei și farmacocineticii	211
2.1. Noțiuni matematice	211
2.2. Ordinul de reacție sau de transfer	213
2.3. Modele farmacocinetice	214
2.4. Noțiuni farmacocinetice de bază	216
<i>Procesul de absorbție</i>	220
<i>Biodisponibilitatea medicamentelor. Bioechivalența</i>	221
1. Definiții	221
2. Evaluarea biodisponibilității	223
2.1. Posibilități de determinare a biodisponibilității	224
2.2. Substituirea unui medicament cu altul	228
3. Posibilități de influențare a biodisponibilității	229
3.1. Factori fizico-chimici și farmaceutico-tehnologici	229
3.2. Factori fiziologici și patologici	241
<i>Forma farmaceutică și reacțiile secundare după administrare</i>	243
<i>Studiul cedării substanțelor medicamentoase din formele farmaceutice. Corelații in vitro – in vivo</i>	244
1. Determinarea vitezei de dizolvare	244
1.1. Metode și aparatură	244
1.2. Prelevarea probelor pentru analiză	252
1.3. Validarea procedeelelor	252
2. Evaluarea rezultatelor	252
2.1. Corelarea parametrilor neanalogi	253
2.2. Corelarea parametrilor analogi	253
3. Corelația in vitro – in vivo	253
4. Evaluarea critică a determinărilor dizolvării efectuate in vitro în vederea prognostării comportării in vivo	255
<i>Cronotehnologia și cronofarmacocinetica medicamentelor</i>	257
1. Definiții	257
2. Factori de care depinde efectul unui medicament	258
2.1. Periodicitatea condițiilor de fabricare	258
2.2. Reglarea dirijării formei farmaceutice	258
2.3. Periodicitatea condițiilor fiziologice de cedare a substanței din forma farmaceutică	258
2.4. Periodicitatea condițiilor de farmacocinetică	259
2.5. Periodicitatea acțiunii	260
CAPITOLUL VIII	
Medicamentele viitorului (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Victoria Hirjău)	262
<i>Dezvoltarea sistemelor terapeutice de transport și cedare la țintă</i>	263
<i>Dezvoltarea sistemelor farmaceutice cu cedare modificată</i>	264
<i>Optimizarea unor forme deja existente și utilizarea unor noi căi de administrare</i>	265

PARTEA A II-A

Forme farmaceutice

Forme farmaceutice (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa)	271
Forme farmaceutice ca sisteme disperse omogene	272
Bazele teoretice fizico-chimice ale soluțiilor	273
Proprietățile mecanice ale lichidelor. Viscositatea	273
Amestecarea fluidelor	274
Mecanismul de amestecare a lichidelor	275
CAPITOLUL IX	
Forme farmaceutice lichide pentru uz oral (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Lăcrămioara Ochiuz)	277
<i>Soluții</i>	277
1. Definiții și generalități	277
2. Istoric	278
3. Clasificare	279
4. Calea de administrare orală. Probleme biofarmaceutice	279
Medii biologice întâlnite de medicamente la nivelul gastrointestinal	281
5. Formularea soluțiilor	282
5.1. Solubilitatea și viteza de dizolvare	282
5.2. Asigurarea stabilității	296
5.3. Asigurarea caracterelor subiective	296
5.4. Inocuitatea, toleranța, eficacitatea	303
6. Materii prime	305
6.1. Substanțe medicamentoase	305
6.2. Substanțe auxiliare	305
7. Tehnologia soluțiilor	330
7.1. Prepararea soluțiilor în farmacie	330
7.2. Tehnologia de fabricare și condiționare a soluțiilor în industrie	334
8. Depozitarea, expediția și transportul	341
9. Caracterele și controlul calității soluțiilor	343
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	343
<i>Siropuri</i>	345
1. Definiții și generalități	345
2. Istoric	345
3. Clasificare	346
4. Calea de administrare	346
5. Formularea siropurilor	346
6. Materii prime	346
7. Tehnologia siropurilor	347
7.1. Prepararea siropurilor în farmacie	347
7.2. Tehnologia de fabricare și condiționare industrială	349
8. Depozitarea, transportul	353
9. Caracterele și controlul calității siropurilor	353
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	354
<i>Limonade</i>	355
<i>Soluții buvabile</i>	355
<i>Ape aromatice și uleiuri volatile</i>	358
1. Definiții și generalități	358
2. Istoric	358
3. Căile de administrare	359
4. Formularea apelor aromatice	359
5. Materii prime	359
6. Tehnologia apelor aromatice și a uleiurilor volatile	359
6.1. Prepararea apelor aromatice în farmacie	359
6.2. Tehnologia de fabricare și condiționare industrială a apelor aromatice și a uleiurilor volatile	360
7. Depozitarea, transportul, stabilitatea	366
8. Caracterele și controlul calității apelor aromatice și a uleiurilor volatile	367
9. Biofarmacie. Biodisponibilitate	367
CAPITOLUL X	
Forme farmaceutice lichide administrate pe mucoase (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa, Prof. Univ. Dr. Gabriel Șaramet, Prof. Univ. Dr. Mircea Hirjău)	368
<i>Forme farmaceutice auriculare</i>	369
1. Definiții și generalități	369
2. Istoric	370
3. Clasificare	370
4. Calea de administrare otică	371

5. Formularea medicamentelor otologice	373
6. Materii prime	374
6.1. Substanțe medicamentoase	374
6.2. Substanțe auxiliare	375
7. Tehnologia de preparare și condiționare a formelor otologice lichide	376
8. Depozitare	377
9. Caracterele și controlul medicamentelor otologice lichide	377
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	377
<i>Forme farmaceutice nazale</i>	379
1. Definiții și generalități	379
2. Istoric	380
3. Clasificare	381
4. Calea de administrare nazală	381
4.1. Anatomia pasajului nazal	382
4.2. Mucoasa respiratorie	383
4.3. Sistemul mucociliar	384
5. Formularea soluțiilor nazale	388
5.1. pH-ul	389
5.2. Izotonie	389
5.3. Stabilitate	390
5.4. Creșterea timpului de rezidență nazală	390
5.5. Mărirea absorbției nazale	391
5.6. Toleranță, inocuitate și eficacitate	391
6. Materii prime	392
6.1. Substanțe medicamentoase	392
6.2. Substanțe auxiliare	393
7. Tehnologia de preparare și condiționare a erinelor lichide	396
8. Depozitare	397
9. Sisteme pentru eliberarea nazală	397
10. Caracterele și controlul erinelor lichide	403
11. Biofarmacie. Biodisponibilitate	403
11.1. Factori fiziologici care influențează absorbția nazală	404
11.2. Factori fizico-chimici și tehnologici care influențează absorbția nazală	405
11.3. Strategii pentru mărirea disponibilității substanțelor în administrarea nazală	406
<i>Forme farmaceutice bucofaringiene</i>	409
1. Definiții și generalități	409
2. Istoric	411
3. Clasificare	412
4. Căile de administrare oromucozale	412
4.1. Cavitatea bucală	412
4.2. Faringele	415
4.3. Laringele	416
5. Formularea medicamentelor bucofaringiene	416
6. Materii prime	417
6.1. Substanțe medicamentoase	417
6.2. Substanțe auxiliare	417
7. Tehnologia de preparare și condiționare	417
8. Depozitare	417
9. Forme farmaceutice bucofaringiene	417
10. Caracterele și controlul calității formelor bucofaringiene lichide	419
11. Biofarmacie. Biodisponibilitate	419
<i>Forme farmaceutice rectale</i>	421
1. Definiții și generalități	421
2. Istoric	422
3. Clasificare	422
4. Calea de administrare rectală	422
5. Formularea medicamentelor rectale	422
6. Materii prime	423
6.1. Substanțe medicamentoase	423
6.2. Solvenți, vehicule și alte substanțe auxiliare	423
7. Tehnologia de preparare și condiționare a formelor rectale lichide	423
8. Depozitare	424
9. Forme rectale lichide	424
10. Caracterele și controlul formelor rectale lichide	425
11. Biofarmacie. Biodisponibilitate	425
<i>Forme farmaceutice vaginale</i>	426
1. Definiții și generalități	426
2. Istoric	427
3. Clasificare	427

4. Calea de administrare vaginală	428
5. Formularea medicamentelor vaginale	429
6. Materii prime	429
6.1. Substanțe medicamentoase	429
6.2. Solvenți, vehicule și alte substanțe auxiliare	430
7. Tehnologia de preparare și condiționare a formelor vaginale lichide	430
8. Depozitare	430
9. Caracterele și controlul formelor lichide vaginale	430
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	430
<i>Forme farmaceutice uretrale</i>	431

CAPITOLUL XI

Forme farmaceutice lichide pentru aplicații cutanate (Prof. Univ. Dr. Ileana Cornelia Cojocaru)	433
1. Definiții și generalități	433
2. Istoric	434
3. Clasificare	434
4. Calea de administrare	434
5. Formularea preparatelor pentru aplicații cutanate	436
6. Materii prime	436
6.1. Substanțe medicamentoase	436
6.2. Substanțe auxiliare	436
7. Tehnologia de preparare	437
7.1. Loțiuni medicamentoase	438
7.2. Loțiuni de protecție	439
7.3. Loțiuni cosmetice	440
7.4. Compresive umede	440
7.5. Sprayuri topice	440
7.6. Băi medicamentoase	440
7.7. Mixturile	440
7.8. Colodiile	440
8. Depozitare, expediție și transport	441
9. Caracterele și controlul calității	441
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	441

CAPITOLUL XII

Forme farmaceutice extractive din plante (Prof. Univ. Dr. Adriana Ciurba)	443
1. Definiții și generalități	443
2. Istoric	445
3. Clasificare	446
4. Căile de administrare	446
5. Formularea preparatelor extractive	446
6. Materii prime	449
6.1. Produse vegetale	449
6.2. Substanțe auxiliare	452
7. Tehnologia de fabricație	455
7.1. Spații și aparatură utilizate în farmacie	455
7.2. Spații de producție	455
7.3. Echipament de producție	455
7.4. Recipiente de condiționare	455
7.5. Fazele procesului tehnologic	456
8. Depozitarea, transportul și stabilitatea	474
9. Caracterele și controlul calității	475
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	475

PARTEA A III-A

Forme farmaceutice sterile

Forme farmaceutice sterile (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici)	479
---	-----

CAPITOLUL XIII

Forme farmaceutice parenterale	481
<i>Medicamente injectabile</i> (Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici)	482
1. Definiție și generalități	482
2. Istoric	484
3. Clasificare	485
4. Căile de administrare parenterale. Probleme biofarmaceutice	486
4.1. Căile intravasculare	486
4.2. Calea intramusculară	486
4.3. Căile subcutanate	486
4.4. Căile intraspinale (intratecale)	487

4.5. Calea intrapleurală	487
4.6. Calea intracardiacă	487
4.7. Căile intraarticulare și intrasinovială	487
4.8. Calea intramedulară	487
5. Formularea medicamentelor injectabile	487
5.1. Sterilitate	488
5.2. Lipsa particulelor insolubile	515
5.3. Apirogenitate	516
5.4. Inocuitate	520
5.5. Izotonie	520
5.6. Izohidrie și capacitate-tampon. Toleranță	525
5.7. Stabilitate	528
6. Materii prime	528
6.1. Substanțe medicamentoase	528
6.2. Substanțe auxiliare	529
7. Tehnologia de fabricație	538
7.1. Spații de producție	538
7.2. Echipament de producție	547
7.3. Recipiente de condiționare	549
7.4. Fazele procesului tehnologic	559
8. Depozitare. Expediție	587
9. Caracterile și controlul calității	587
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	589
<i>Forme farmaceutice perfuzabile (Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa) .....</i>	<i>592</i>
1. Definiție și generalități	592
2. Istoric	594
3. Clasificare	594
4. Calea de administrare	594
5. Formularea perfuziilor	594
6. Materii prime	595
7. Tehnologia de fabricație	595
7.1. Spații de producție	595
7.2. Echipament de producție	596
7.3. Recipiente de condiționare	596
7.4. Fazele procesului tehnologic	599
8. Depozitare, stabilitate	630
9. Caracterile și controlul calității	630
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	631
CAPITOLUL XIV	
Vaccinuri și imunoseruri (Prof. Univ. Dr. Lăcrămioara Ochiuz)	633
<i>Vaccinuri pentru uz uman .....</i>	<i>633</i>
1. Definiții și generalități	633
1.1. Bazele imunologice ale vaccinării	633
1.2. Natura vaccinurilor	634
2. Istoric	635
2.1. Vaccinuri microbiene	635
2.2. Vaccinuri virale	636
2.3. Vaccinuri virale descoperite după punerea la punct a tehnicii pe culturi de țesuturi	636
2.4. Vaccinuri polizaharidice	636
2.5. Vaccinuri în studiu	636
3. Clasificare	636
4. Căile de administrare	638
5. Tehnologia de fabricație a vaccinurilor	638
5.1. Vaccinuri preparate din agenți omorâți	638
5.2. Vaccinuri preparate din agenți vii atenuați	638
5.3. Vaccinuri preparate din polipeptide sintetice	639
5.4. Vaccinuri preparate din recombinanți genetici	639
5.5. Vaccinurile anti-idiotip	639
5.6. Vaccinuri ribozomale	639
5.7. Vaccinuri antiadezive	639
6. Depozitare	641
7. Caracterile și controlul calității	641
8. Indicații de utilizare	641
<i>Imunoseruri de origine animală pentru uz uman .....</i>	<i>644</i>
1. Definiție și generalități	644
2. Căile de administrare	644
3. Tehnologia de fabricare a imunoserurilor	645
3.1. Imunoseruri terapeutice	645

3.2. Imunoseruri purificate	646
3.3. Condiționare	646
4. Depozitare	646
5. Caracterile și controlul calității	646
6. Indicațiile imunoseroterapiei	646
CAPITOLUL XV	
Produse alergene (Prof. Univ. Dr. Lăcrămioara Ochiuz)	649
1. Definiții și generalități	649
2. Istoric	650
3. Clasificare	652
4. Căile de administrare	652
5. Materii prime	652
6. Fabricația produselor alergene	653
7. Depozitare	654
8. Caracterile și controlul calității	654
CAPITOLUL XVI	
Forme radiofarmaceutice (Prof. Univ. Dr. Dumitru Lupuleasa, Prof. Univ. Dr. Iuliana Popovici, Prof. Univ. Dr. Victoria Hirjău)	656
1. Definiții și generalități	656
2. Istoric	657
3. Clasificare	658
4. Căile de administrare	658
5. Obținerea izotopilor radioactivi	659
6. Fabricația de produse radiofarmaceutice	659
6.1. Spații de producție	659
6.2. Prepararea aseptică	659
6.3. Condiționare și ambalare	661
7. Depozitare. Stabilitate	661
8. Efectele radiațiilor asupra organismului și protecția împotriva radiațiilor	662
9. Controlul calității	662
10. Biodisponibilitate	663
CAPITOLUL XVII	
Forme farmaceutice oftalmice (Prof. Univ. Dr. Lăcrămioara Ochiuz, Prof. Univ. Dr. Ileana Cornelia Cojocaru)	664
1. Definiții și generalități	664
2. Istoric	665
3. Clasificare	666
4. Calea de administrare	668
4.1. Anatomia ochiului	668
4.2. Lichidul lacrimal	669
4.3. Circulația sangvină oculară	670
4.4. Barierele hematooculare	671
5. Formularea colirelor	672
5.1. Sterilitate	672
5.2. Izotonie	673
5.3. Izohidrie	677
5.4. Stabilitate	678
5.5. Toleranța, lipsa de toxicitate	679
5.6. Complianța pacientului	680
5.7. Timpul de contact la nivelul mucoasei oculare și penetrația	681
5.8. Lipsa particulelor insolubile (pentru soluții) și limite pentru particule în formele oftalmice eterogene	682
6. Materii prime	682
6.1. Substanțe medicamentoase	682
6.2. Substanțe auxiliare	683
7. Tehnologia de fabricație	690
7.1. Spații de fabricație	690
7.2. Echipament de fabricație	690
7.3. Recipiente de condiționare	691
7.4. Fazele preparării medicamentelor oftalmice	695
8. Depozitare	711
9. Caracterile și controlul calității	711
10. Biofarmacie. Biodisponibilitate	712
10.1. Căile și mecanismele penetrației și absorbției oculare a medicamentelor	712
10.2. Factori care influențează penetrația	713
10.3. Posibilități de creștere a permeabilității corneene a substanțelor	715
<i>Index</i>	719

Apa dizolvă treptat zahărul și în final se formează un strat de sirop dens, saturat, în jurul particulelor solide de zahăr. Datorită forței gravitaționale, acest strat de sirop dens se deplasează la partea inferioară a recipientului, antrenând în mișcare o altă cantitate de apă în sus (care are o densitate mai mică); se creează astfel curenți de convecție, care dizolvă treptat-treptat tot zahărul. După dizolvarea întregii cantități de zahăr, săculețul se scoate și siropul se omogenizează prin agitare.

Se filtrează prin hârtie de filtru.

• *Dizolvarea prin percolare*

În metoda percolării se utilizează un vas de sticlă cilindro-conic, terminat cu un tub efilat și robinet, numit percolator (care se utilizează și pentru soluțiile extractive) (fig. 49).

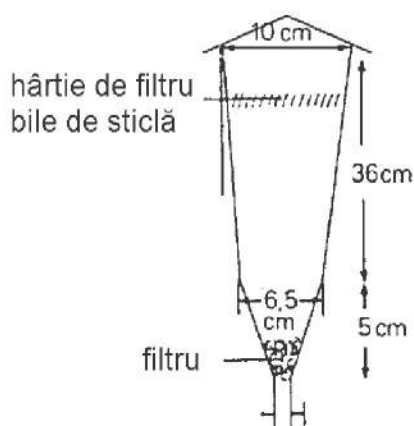

Fig. 49. Schema unui percolator

La partea inferioară a percolatorului se plasează un strat de vată, umectată cu apă distilată, deasupra se introduce zahărul sub formă de cristale sau bucăți. Dacă zahărul este pulverizat, el formează o masă compactă, pe care apa sau alt lichid o străbat greu.

În continuare, peste zahăr se adaugă apa distilată (sau alt vehicul); aceasta trece repede prin coloana de zahăr, robinetul fiind deschis. Lichidul astfel obținut este adus din nou în percolator; se reglează robinetul în așa fel încât debitul de curgere a siropului să fie constant. În final, după dizolvarea totală a zahărului, percolatorul se spală cu apă distilată (și filtrul). Siropul se completează cu apă distilată la masa indicată și se omogenizează prin agitare; nu mai este necesară filtrarea.

În laboratoare se utilizează această metodă pentru prepararea a 1.000 g sirop: în general se utilizează inițial 500-600 g apă distilată, restul servește pentru completarea la 1.000 g sirop.

• *Dizolvarea prin agitare* constă în agitarea energetică a amestecului de zahăr cu apă distilată sau alt vehicul, până la dizolvarea completă, într-un recipient închis, care are o capacitate de 2 ori mai mare ca volumul siropului.

Metoda se aplică pentru prepararea unor cantități de sirop până la 2.000 g. Dizolvarea decurge mai greu și este necesară o agitare prelungită.

2. *Dizolvarea la cald* a zahărului în apă sau alt vehicul este o metodă frecvent utilizată, deoarece oferă o serie de avantaje:

- operațiile de dizolvare și filtrare decurg rapid;
- posibilitatea de contaminare cu microorganisme și fermentarea siropului sunt mai reduse;
- prin încălzire la fierbere are loc și sterilizarea siropului;
- se obțin preparate clare și limpezi, prin coagularea substanțelor albuminoase sau, eventual, a unor substanțe balast prezente în zahăr, sucuri, soluții extractive etc.

Dintre dezavantaje enumerăm:

- apariția de cristale, datorată hidrolizei zaharozei, sub acțiunea căldurii, în glucoză și fructoză, zaharuri reducătoare, cu solubilitate mai redusă decât zaharoza și care separă. De asemenea, aceste două oze pot favoriza alterarea siropului, prin fermentare (fig. 50);
- posibilitatea caramelizării zahărului.

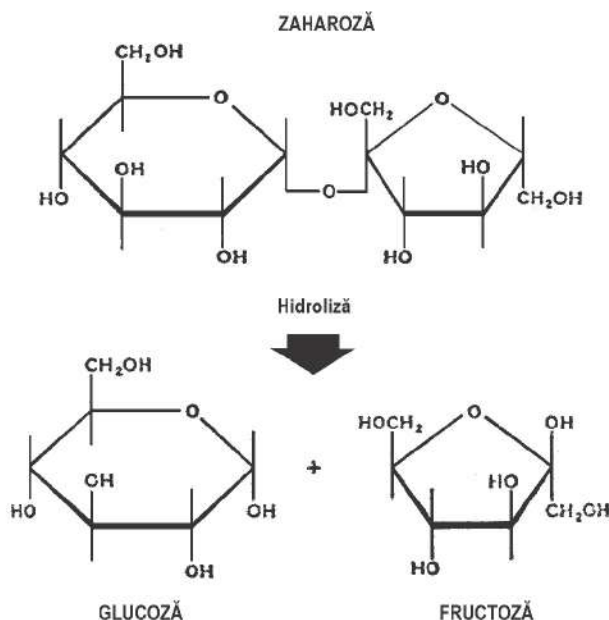

Fig. 50. Reacția de hidroliză a zaharozei

În această metodă, zahărul se aduce, împreună cu apa distilată sau alt vehicul, într-un recipient; amestecul se încălzește în baia de apă sau direct pe o sursă de foc; se agită continuu, până la dizolvarea completă a zahărului. Se preferă ca încălzirea să aibă loc moderat; eventuala spumă care se formează în timpul fierberii este îndepărtată.

O parte din apă se poate evapora; în acest caz se adaugă apă distilată fierbinte, până la masa prevăzută. În continuare se determină concentrația siropului; în farmacie se utilizează diferite mijloace:

- prin introducerea unui termometru într-un sirop care fierbe și are concentrația corespunzătoare; acesta indică temperatura de 105 °C; siropurile mai concentrate se diluează cu apă distilată fierbinte, omogenizând și urmărind scala termometrului;
- prin cântărirea la balanță a siropului și compararea cu masa inițială; se completează tot cu apă distilată fierbinte.

3. *Filtrarea* siropului fierbinte are loc imediat, prin hârtie de filtru sau vată.

Pentru *siropul simplu*, FR X prevede dizolvarea a 64 g zahăr, prin încălzire, în apă distilată; siropul se fierbe

Fig. 51. Tipuri de recipiente și ambalaje pentru siropuri

1-2 minute, agitând continuu; se completează cu apă, încălzită la aproximativ 70°C , la 100 g și se filtrează fierbinte.

4. *Condiționare.* Se utilizează recipiente de sticlă incolore sau colorate în brun, bine închise; se aplică eticheta albastră de uz intern.

5. *Depozitare.* În farmacie, siropurile se păstrează în recipiente, cu o capacitate de cel mult 1.000 mL, bine închise, umplute complet, la $8-15^{\circ}\text{C}$.

7.2. Tehnologia de fabricare și condiționare industrială

În industria de medicamente, ca și în farmacie, siropurile se prepară respectând aceleași reguli generale. Sunt necesare spații de producție, echipamente, utilaje și recipiente cu o capacitate mare, corespunzătoare lotului de fabricare.

7.2.1. Spațiile de producție

Fabricarea siropurilor necesită spații de lucru cu compartimente care să îndeplinească aceleași condiții ca și pentru soluțiile industriale.

7.2.2. Echipamentul de producție

Pentru fabricarea siropurilor se utilizează aceleași utilaje și instalații ca și pentru soluții; recipiente cu pereți dubli, numite fierbătoare cu manta, prin care circulă vapori de apă supraîncălziți. Ele sunt fabricate din oțel inoxidabil și sunt prevăzute cu agitatoare, cu palete și sisteme de filtrare la cald.

În laboratoarele mai mici, pentru prepararea la rece, se utilizează zaharalizoare.

Randamente mari de producție se obțin prin folosirea de baterii de recipiente de capacitate mare, din oțel inoxidabil, în care se poate lucra la rece sau la cald.

7.2.3. Recipientele de condiționare

Pentru condiționarea primară a siropurilor industriale se utilizează aceleași recipiente ca și pentru soluții: flacoane de sticlă incoloră sau colorate, cu fundul plat, însoțite de linguriță sau măsură dozatoare (din material plastic) sau flacoane presurizate prevăzute cu sistem dozator (fig. 51).

Preparatele solide (pulberi, granulate pentru siropuri) se condiționează tot în recipiente de sticlă, cu deschidere mai largă și însoțite de aceleași accesorii (fig. 52).

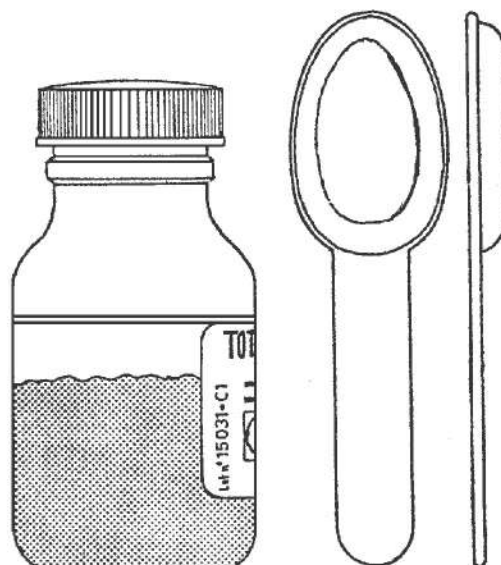

Fig. 52. Flacon cu pulbere sau granulate pentru sirop

Pregătirea recipientelor pentru condiționarea siropurilor se efectuează în aceleași condiții ca și pentru soluții.

7.2.4. Fazele procesului tehnologic

Siropurile se fabrică în șarje pe baza unei fișe de fabricație, ca de altfel toate medicamentele industriale. Fazele procesului tehnologic depind de metoda stabilită.

Fabricarea siropurilor cuprinde următoarele faze :

- livrarea materiilor prime ;
- cântărirea materiilor prime ;
- dizolvarea zahărului ;
- determinarea concentrației în zahăr și aducerea siropului la densitatea prevăzută ;
- clasificarea, decolorarea și filtrarea siropului ;
- dispersarea substanțelor medicamentoase și auxiliare ;
- completarea la masa prevăzută ;
- stocarea intermediară (control produs semifinit) ;
- condiționarea siropului ;
- marcarea, grupare, ambalare.

1. Primele două faze cuprind *livrarea materiilor prime și cântărirea lor*, conform fișei de fabricație ; ele se efectuează în același mod ca și la soluții, la balanțe de precizie.

Dizolvarea zahărului se poate efectua la rece sau la cald, dependent de termostabilitatea componentelor.

2. *Dizolvarea la rece* se aplică dacă vehiculul utilizat conține și substanțe termostabile. Se utilizează zaharalizoare, în care dizolvarea zahărului decurge ca în percolator (fig. 53).

Zaharalizorul KLEIN-DETHAN este format dintr-un recipient cilindric din oțel inoxidabil (5), prevăzut cu

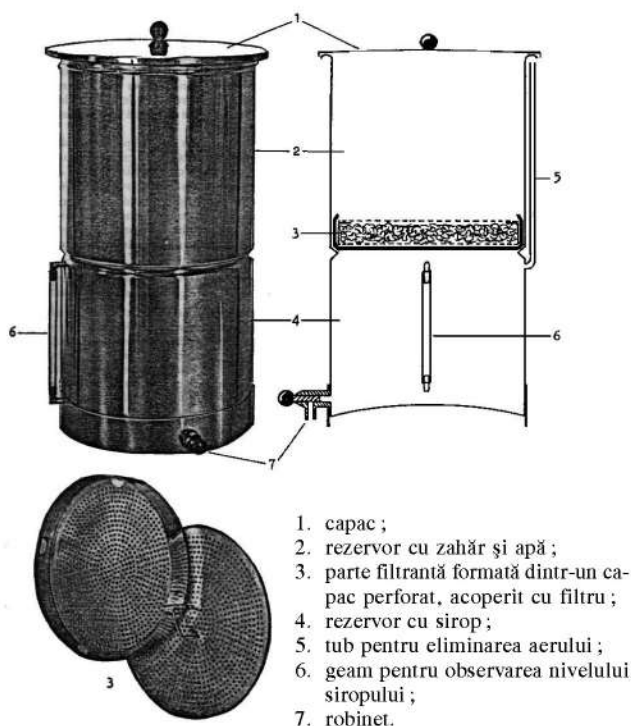

Fig. 53. Zaharalizor KLEIN-DETHAN, părți componente

capac (1) ; la jumătatea înălțimii recipientului sunt plasate diafragme demontabile (3), între care se introduce materialul filtrant : hârtie de filtru, vată între două straturi de tifon, pâslă. Aceste diafragme se pot scoate și curăța ușor pentru schimbarea materialului filtrant.

Zahărul se introduce în recipientul cilindric (2), plasat la partea superioară a aparatului. Se adaugă solventul (apa distilată), care străbate straturile de zahăr și-l dizolvă ; siropul este filtrat și colectat prin robinetul (7), aflat la partea inferioară.

Aparatul este dotat cu un tub de nivel (6), în care se află o bilă, ce arată concentrația siropului.

Dizolvarea la cald este metoda cea mai frecvent utilizată în industrie. Apa și zahărul se introduc în recipientul din oțel inoxidabil, prevăzut cu sistem de încălzire (vapori de apă sau electric) și agitator.

Se reglează temperatura între 60-100°C, în funcție de stabilitatea substanțelor care urmează să fie dizolvate în continuare.

În fig. 54 este prezentată o instalație sistem baterie, pentru fabricarea siropurilor.

Înainte de a începe încălzirea instalației, se recomandă umectarea totală a zahărului, pentru a evita riscul caramelizării parțiale.

În tot timpul operației de dizolvare, amestecul este agitat continuu, iar spuma care se formează se îndepărtează.

De asemenea, o parte din apă se poate evapora și este necesară diluarea siropului, care constituie faza următoare.

În continuare, după dizolvarea zahărului se adaugă, sub agitare, diferitele substanțe asociate : stabilizanți, conservanți, eventual componente care împiedică recristalizarea zahărului : soluția de sorbitol, glicerol, coloranți, aromatizanți, corectori de gust, sub formă de soluție apoasă sau alcoolică.

3. Determinarea concentrației în zahăr și aducerea la densitatea prevăzută

Înainte de operația de filtrare a siropului se determină concentrația în zahăr, respectiv densitatea siropului, care trebuie să corespundă prevederilor din fișa de fabricație.

Concentrația optimă în zahăr a siropului simplu este de 64%, respectiv 55-65% zaharoză și corespunde densității de 1,2614-1,3207 (densitatea medie = 1,314) și un indice de refracție de 1,4464-1,4532. Controlul acestor parametri se efectuează cu ajutorul densimetrului, zaharimetrului sau areometrului Baumé.

În cazul utilizării densimetrului, cantitatea de apă distilată necesară diluării se calculează după relația :

$$x = \frac{ad_2(d_1 - d)}{d_1(d - d_2)}$$

x = cantitatea de apă, în grame ;

a = cantitatea siropului care trebuie diluat, în grame ;

d₂ = densitatea diluantului (apa distilată) ;

d₁ = densitatea siropului care trebuie diluat ;

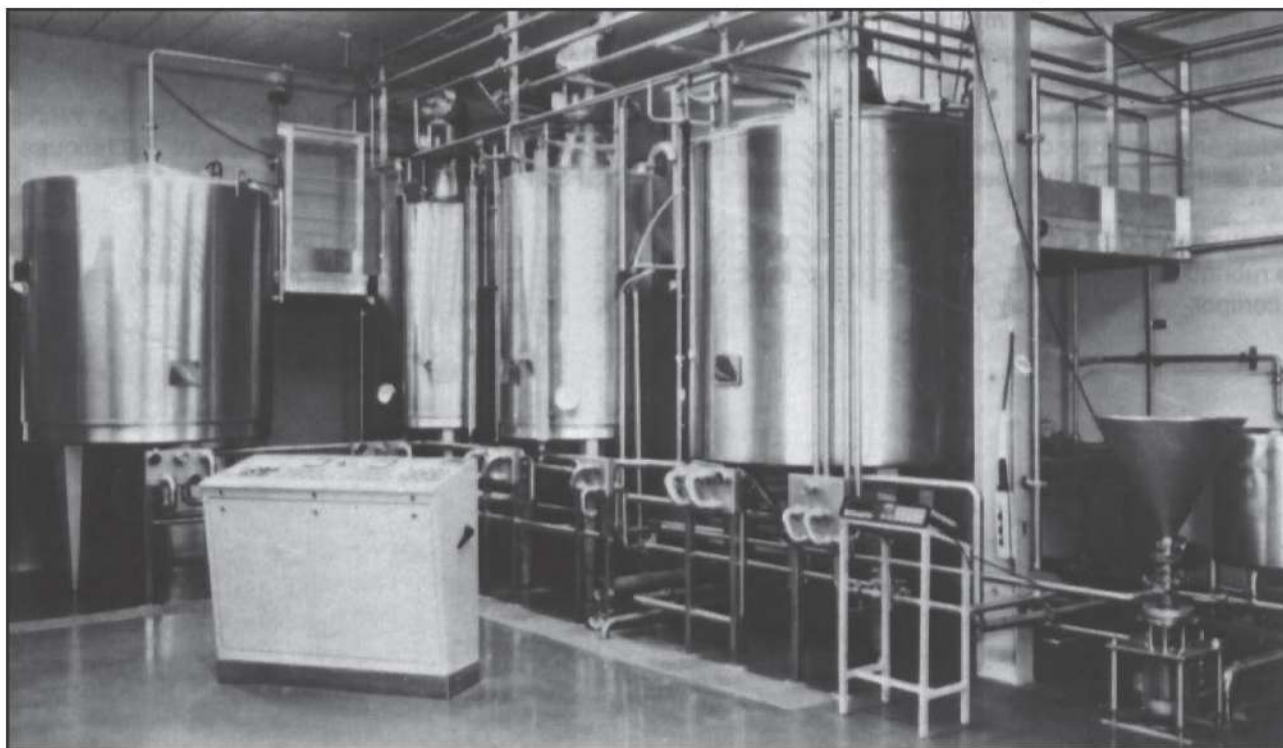
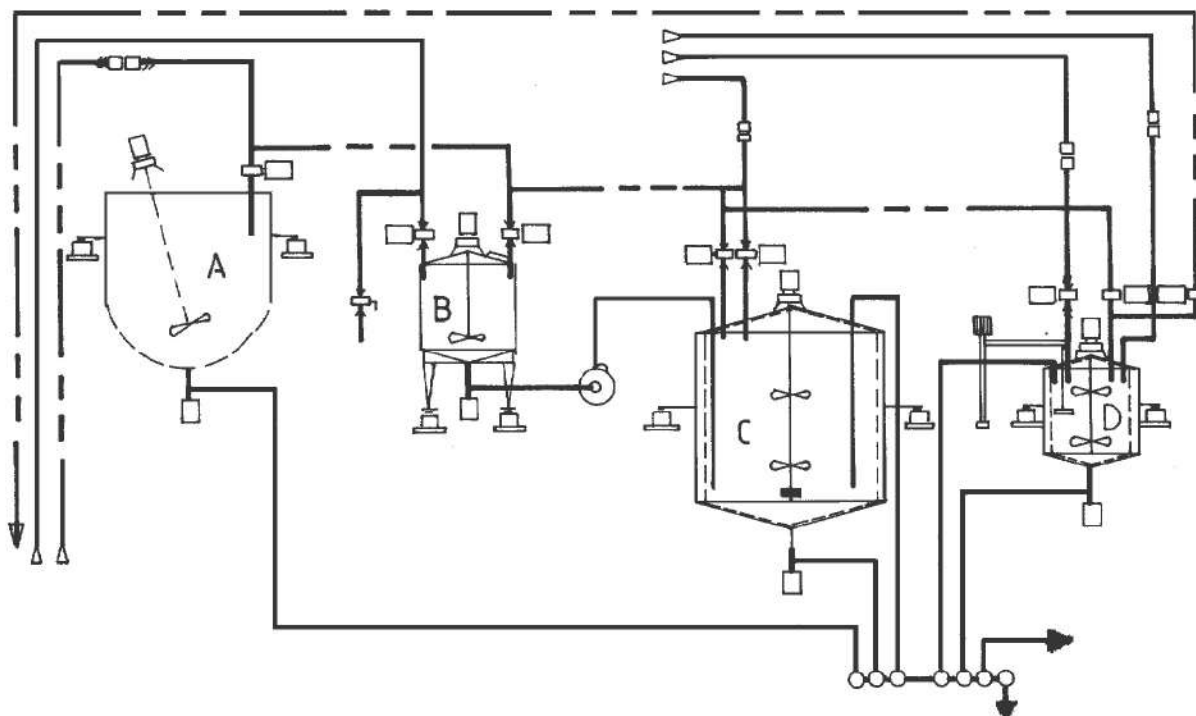
d = densitatea pe care trebuie să o aibă siropul, în final.

Dacă s-a utilizat areometrul BAUMÉ, siropurile mai concentrate se diluează cu apă distilată la masa prevăzută în fișa de fabricație, după formula :

$E = 0,35 \cdot S \cdot D$, în care :

- E = cantitatea de apă în grame ;
 S = masa siropului în grame ;
 D = numărul de grade Bé peste 35.

Aparatele industriale sunt prevăzute cu zaharimetre, areometre, cu scală gradată, care indică direct concentrația în zahăr a siropului, în tot timpul procesului de dizolvare, astfel încât operația de dizolvare, respectiv încălzirea, se poate opri la concentrația prevăzută.

Fig. 54. Instalația industrială pentru fabricarea siropurilor și a suspensiilor buvabile

A, B, C, D : tancuri prevăzute cu sistem de agitare și manta prin care circulă vapori de apă, pentru dizolvarea separată a substanțelor componente (zahăr, substanțe medicamentoase, adjuvanți, aditivi), soluțiile rezultate sunt amestecate pentru obținerea siropului

4. Clarificarea, decolorarea și filtrarea siropurilor

Operația de clarificare se efectuează numai dacă este necesară și pentru a facilita o filtrare ulterioară. Ea constă în modificarea preparării prin încălzire ușoară, pentru a coagula proteinele, sau prin adăugarea de adjuvanți de filtrare, care realizează un sirop limpede și incolor, prin reținerea particulelor solide sau lichide (coloidale) în suspensie.

Calitatea unui sirop depinde în primul rând de calitatea zahărului; dacă acesta nu este bine rafinat, el formează soluții turburi și ușor colorate. De asemenea, un sirop industrial semifinit poate fi neclar și datorită vehiculului (sucuri de fructe, soluții extractive).

Clarificarea siropurilor se efectuează prin diferite procedee:

- fizice;
- fizico-chimice;
- biochimice.

Clarificarea prin procedeele *fizice* permite separarea mecanică a impurităților din sirop, utilizând ca agenți de clarificare:

- *hârtia de filtru*, sub formă de pastă (1 g hârtie de filtru pentru 1 kg sirop): se triturează cu apă caldă, până când hârtia de filtru se transformă în pastă; se presează pentru a se elimina apa și se adaugă în siropul fierbinte; se agită și se continuă fierberea câteva minute; amestecul se filtrează; metoda se utilizează și în farmacie;
- *cărbunele activ* în concentrație de 2-5%: se amestecă cu siropul fierbinte și se filtrează printr-un material filtrant; odată cu clarificarea se realizează și decolorarea siropului. Aceste procedee se aplică mai rar, datorită proprietăților adsorbante și catalitice ale cărbunelui pentru substanțe (alcaloizi); eventual operația se efectuează numai pe siropul simplu, pentru decolorare, înainte de adăugarea substanțelor;
- *caolinul*, silicatul de aluminiu hidratat, kiesselgur-ul, gelul de siliciu sunt produse anorganice, utilizate în concentrație de 2%, pentru clarificarea, mai ales, a siropurilor care conțin mucilagii sau preparate extractive din plante; aceste substanțe au dezavantajul de a prezenta proprietăți adsorbante; ele se agită cu siropul și apoi se filtrează;
- *talcul*, în proporție de 10% realizează o bună clarificare a siropului, dar îngreunează operația de filtrare, datorită fineții pulberii;
- *carbonatul de magneziu*, *oxidul de magneziu* au proprietăți clarifiante asemănătoare talcului, dar conferă siropului o reacție alcalină (pH = 10); se utilizează pentru prepararea siropului cu balsam de Tolu, deoarece reacționează cu acizii aromatici insolubili, formând săruri solubile în apă;
- *alcoolul și apa* sunt utilizate pentru clarificarea soluțiilor extractive apoase (alcoolul) și respectiv a celor alcoolice, tincturi și extracte (apa).

Siropul nu poate fi clarificat cu alcool, deoarece zahărul este insolubil în acest solvent și recrystalizează.

Agenții de clarificare sunt astfel aleși încât să nu adsoarbă nici substanțele medicamentoase, nici alte componente importante din sirop: conservanți, coloranți etc.

Clarificarea prin mijloace *chimice* este foarte rar folosită, în special pentru siropurile care conțin tanin; el este precipitat cu o soluție de albumină diluată.

Procedeele *biochimice* se bazează pe clarificarea prin reacții enzimatică (fermentare) și se folosesc la clarificarea sucurilor de fructe (cireșe, zmeură, căpșuni, fragi etc.), pentru precipitarea materiilor proteice, a gumelor, mucilagiilor, pectinelor, spre a putea fi utilizate la prepararea siropurilor industriale.

5. *Filtrarea siropurilor*. În general o simplă filtrare este suficientă pentru a se obține un sirop limpede. Ca materiale filtrante se folosesc: hârtia de filtru, plăci filtrante din țesături diverse (bumbac, lână fibre sintetice), adaptate la viscozitatea siropului. Se folosesc filtre presă, la cald, când siropurile au fluiditate mare.

6. Stocarea intermediară

Această fază a procesului tehnologic necesită recipiente de stocare adecvate, bine închise, pentru a evita o posibilă contaminare microbiană. Se controlează pH-ul, densitatea, concentrația în substanțe medicamentoase în vederea condiționării.

7. Condiționarea siropului

Pentru divizarea și condiționarea primară a siropurilor se utilizează aceleași linii automate ca și la soluții; în acest caz viscozitatea siropului micșorează viteza de curgere în recipiente.

Nu se recomandă condiționarea în flacoane a siropurilor fierbinți (în care caz viscozitatea mai scăzută mărește viteza de curgere), întrucât se favorizează condensarea vaporilor de apă pe pereții recipientelor. Aceasta duce la formarea unui strat de sirop diluat, la suprafața preparatului, în care se dezvoltă mai rapid microorganismele din aer, ce eventual au contaminat produsul.

Alte metode indică sterilizarea și păstrarea siropurilor în sticle sterilizate. Se condiționează în sticle pline, bine închise (cel mult 1.000 g).

Extractele concentrate pentru siropuri se utilizează pentru fabricare prin amestecarea cu siropul simplu în proporțiile indicate.

Pentru fabricarea extractelor concentrate se utilizează produse vegetale ca: eucalipt, poligala, specii pectorale, coaja de portocale, din care se prepară soluții extractive, după o metodă generală. Astfel, produsul vegetal mărunțit convenabil se macerează cu alcool de 80° timp de 24 ore. Se adaugă o anumită cantitate de apă caldă și se infuzează 6 ore la 70°C. Lichidul extractiv se separă prin stoarcerea rezidului; se obține soluția extractivă A și rezidul care este supus unei operații de digestie sau infuzare apoasă, lichidul extractiv este filtrat, conducând la soluția extractivă apoasă D (fig. 55).

Soluția extractivă (A) se supune distilării și se obține un alcool aromatic (B) și un reziduu apos (C); acest reziduu este amestecat cu soluția extractivă apoasă (D), se concentrează, conducând la soluția extractivă apoasă (E).

De cele mai multe ori, soluția concentrată E este amestecată cu o cantitate de alcool de 50°, egală cu greutatea sa, pentru precipitarea pectinelor, mucilagiilor și a altor

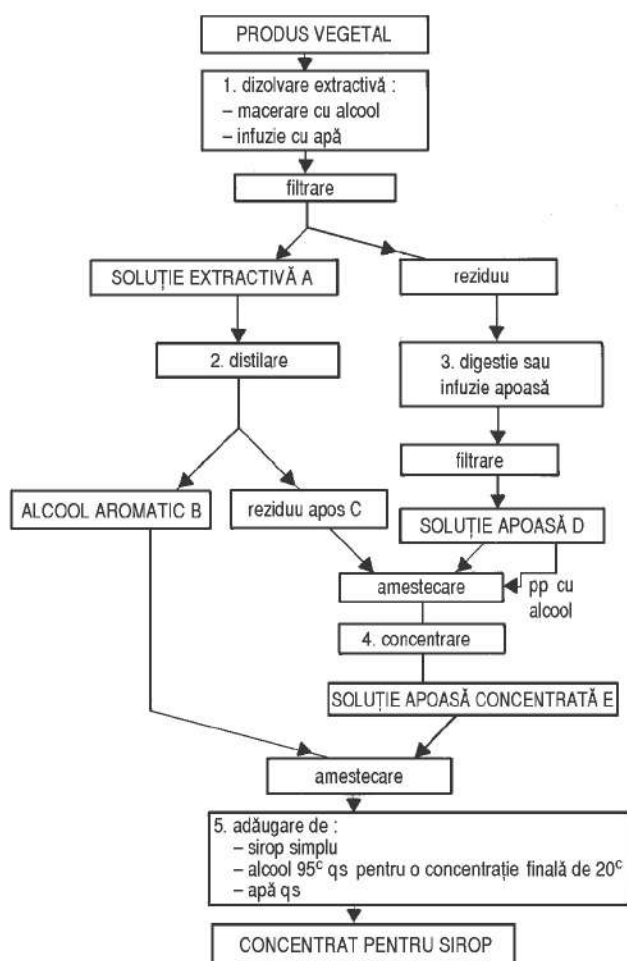

Fig. 55. Fluxul tehnologic de obținere a unui concentrat pentru sirop

substanțe balast. În final, concentratul apos sau alcoolic E se amestecă cu alcoolul aromatic B. La acest amestec se adaugă sirop simplu și alcool de 95°, pentru a avea un extract 1/10 și o concentrație alcoolică finală de 20°, ceea ce facilitează conservarea sa.

Acest concentrat pentru siropuri se utilizează pentru fabricarea siropurilor industriale sau oficinale, prin amestecarea a 9 părți sirop și 1 parte extract.

Pentru prepararea *sucurilor de fructe* care se utilizează în fabricarea siropurilor medicamentoase, se aplică operația de presare, care constă în extracția sucului dintr-un produs vegetal, supus la o presiune puternică. În industrie se utilizează prese cu șurub, prese continue sau hidraulice (fig. 56).

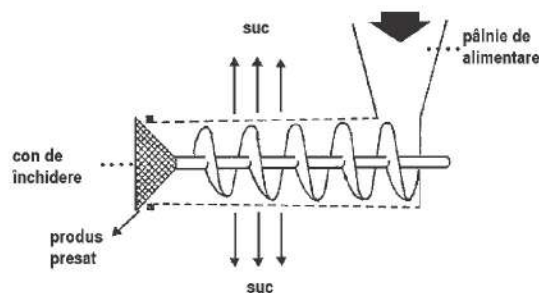

Fig. 56. Presă continuă pentru obținerea sucurilor de fructe

8. Marcarea, gruparea, ambalarea

Siropurile se ambalează și se grupează în mod asemănător cu soluțiile. Adăugarea de conservanți se menționează pe etichetă. Se grupează și se ambalează în pachete (a câte 20 flacoane) în hârtie, se aplică eticheta.

8. Depozitarea, transportul

Siropurile cu un conținut de 64% zahăr au o conservare bună, prin presiunea osmotică mare, care inhibă dezvoltarea microorganismelor; în plus, prin prepararea la cald se realizează și sterilizarea lor (siropurile fierb la 105°C).

Totuși, în timpul păstrării, siropurile pot suferi o serie de modificări, sub influența factorilor externi și interni:

- *cristalizarea zahărului*: la temperaturi mai mari de 15°C, prin evaporarea apei; la temperaturi mai mici de 8°C, prin scăderea coeficientului de solubilitate a zahărului;
- *invertirea zahărului*, mai ales în siropurile acide; lumina accelerează hidroliza. Reacția este catalizată și de enzime: glucozidaza (maltaza), ce acționează la pH neutru, invertaza (zaharaza), ce acționează la pH acid.

În urma invertirii zahărului, siropul devine:

- mai dulce (din cauza fructozei);
- glucoza are tendință la cristalizare;
- scade presiunea osmotică, ce permite dezvoltarea microorganismelor.

Chiar la o păstrare adecvată, în timp ce se produce invertirea zahărului:

- siropul simplu preparat la rece, după 10 săptămâni, are 2% zahăr invertit;
- siropul simplu preparat la cald, după 10 săptămâni, conține 4,16% zahăr invertit.

FR prevede păstrarea siropurilor în flacoane de cel mult 1.000 g, bine închise, complet pline, la loc răcoros (8-15°C), ferit de lumină.

Preparatele care conțin antibiotice, vitamine, sulfamide se păstrează în condiții de protecție, la rece, la frigider (ferit de îngheț).

Siropurile cu un conținut de zahăr mai mic de 64% necesită adaos de conservanți: 1,5 g‰ amestec de nipagin-nipazol 9:1 sau alți conservanți adecvați. Transportul se efectuează în aceleași condiții ca și soluțiile.

Transportul se efectuează în aceleași condiții ca și soluțiile. În fig. 57 este prezentat fluxul tehnologic de fabricare a siropurilor.

9. Caracterele și controlul calității siropurilor

Siropurile sunt soluții limpezi sau slab opalescente, având gustul și mirosul componentelor sau al aromatizantului folosit.

În general aspectul siropurilor industriale depinde deci de claritate și culoare. În designul unui sirop, alegerea culorii se efectuează de obicei în legătură cu aroma: de exemplu, culoarea verde, albastră, pentru mentă; roșie pentru vișine sau cireșe etc., utilizând aromatizanți și conservanți admiși de Ministerul Sănătății.